

Универзитет у Бањој Луци

Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студија

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Предмет: Извјештај о оцјени завршног рада на II циклусу студија Студијског програма политикологије, смјер Међународне студије, кандидаткиње Мериме Додик

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, је на 118. сједници, одржаној 18.03.2020. године, донијело одлуку број 08/3.232-5/20, којом је именовало Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на II циклусу студија Студијског програма политикологије, смјер Међународне студије, под називом „Улога политичких партија у обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини“, кандидаткиње Мериме Додик у сљедећем саставу:

1. проф. др Здравко Злокапа, редовни професор, ужа научна област Политички систем, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник
2. проф. др Ђорђе Вуковић, ванредни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан
3. проф. др Владе Симовић, ванредни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, ментор

Након увида у текст завршног (мастер) рада кандидаткиње Мериме Додик и његове анализе Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци подноси:

ИЗВЈЕШТАЈ

**о оцјени урађеног завршног рада на II циклусу студија Студијског програма
политикологије, смјер Међународне студије**

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Мерима Додик је рођена 28. 05.1984. године у Вараждину (Хрватска). Основно и средње образовање завршила је у Козарској Дубици, у којој живи од 1991. године. Средњошколско образовање је завршила 2003. године у Мјешовитој средњој школи „Никола Тесла” у Козарској Дубици, смјер економски техничар. Дипломирала је 2007. године на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци, на Одсеку журналистика, те стекла звање дипломираног новинара. Током студирања радила је као хонорарни сарадник Радио Телевизије Републике Српске. Од 2008. године запослена у Центру за информисање и културу у Козарској Дубици, на радном мјесту новинар на Радио-телевизији Козарска Дубица, а обавља и послове тв спикера. Аутор је и уредник бројних телевизијских и радијских емисија. Други циклус студија (Међународне студије) на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци уписала је 2018. године.

УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ЗАВРШНОГ РАДА

Мастер рад под називом „Улога политичких партија у обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини“ написан је на 75 страница текста. Овај број страница укључује насловне стране на српском и енглеском језику, садржај, поглавља мастер рада, списак кориштене литературе и биографске податке кандидаткиње Мериме Додик. Од наведеног броја страница главни дио текста рада написан је на 63 страница текста.

Рад је подијељен у седам поглавља: „Увод“, „Друштво и политика у Босни и Херцеговини“, „Политичке партије у Босни и Херцеговини“, „Дипломатско-конзуларна мрежа Босне и Херцеговине“, „Партијско обликовање дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине“, „Партократија, највећи проблем и изазов дипломатско-конзуларне мреже“ и „Закључак“.

Основна теза мастер рада под називом „Улога политичких партија у обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини“ је та да је процес обликовања кадровске структуре и политика дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине под доминантним утицајем владајућих политичких партија. То јесте да је дипломатско-конзуларна мрежа Босне и Херцеговине изразито партократизована. Ово се највише огледа у кадровској политици гдје се радна мјеста и именоване функције унутар дипломатско-конзуларне мреже најчешће користе као механизам за награђивање лојалних партијских функционера, али и као начин за помирење кадровских хтјења унутарстраначких фракција. Таква је пракса, показује овај рад, довела до тога да је дипломатско-конзуларна мрежа углавном састављена од партијског кадра којег не чине каријерне дипломате и који нема одговарајућу стручност и вјештине за обављање сложених дипломатских послова. Истовремено не постоји јасно дефинисана државна политика Босне и Херцеговине према међународним процесима коју би слиједили дипломатско-конзуларни представници. Практика је показала да су именоване дипломате проводиле политике које су искључиво одговарале њиховим партијским базама и политикама које заступају њихови партијски лидери. Анализирајући ове сегменте, рад

показује слабост Министарства иностраних послова и дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине. У даљој анализи, мастер рад кандидаткиње Мериме Додик, показује да овакви односи у дипломатско-конзуларној мрежи Босне и Херцеговине често доводе до неподударних и контрадикторних политика именованих бх дипломата што у међународним односима Босну и Херцеговину често представља неозбиљним међународно признатим субјектом. Увидом у биографије дипломата и њиховом анализом, мастер рад Мериме Додик, показао је одсуство стручног образовања бх дипломата. Бројни њихови дипломатски гафови, које наводи кандидаткиња Додик у свом раду, потврђују наведене тезе. Мастер рад кандидаткиње Мериме Додик истражује и неке од посљедица овакве политике партија у Босни и Херцеговини према дипломатско-конзуларној мрежи. У том контексту кандидаткиња Мерима Додик наводи низ дипломатских сукоба, прије свега са сусједним земљама, око одређених спорних питања (нека од њих су проблем дефинисања државне границе или случај „Трговска гора“), као и слабу интеграцију Босне и Херцеговине у међународне политичке и привредне токове.

У политичким партијама, наводи кандидаткиња Мерима Додик, као главним креаторима политичких и друштвених процеса, концентрисана је велика политичка и друштвена моћ. Политичке партије суверено обликују највећи дио политичких и друштвених процеса. Оне одлучују о јавним политикама, расподјели добара и моћи у земљи, кадровским рјешењима, законском оквиру и слично. Тиме је њихова моћ толика да савремене системе одређују као партократске. Ако се узме у обзир чињеница да политичке партије у многим земљама успијевају системом клијентистичке увезаности и манипулацијом да остварују изборне успјехе, онда је умногоме оправдана теза бројних аутора попут Мориса Диверже и сл., о све мањој владавини народа у демократијама, а све већој владавини партијских олигархија.

Тачност ових теоријских тврдњи, у свом раду, кандидаткиња Мерима Додик, истражује на примјеру дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине. Поједине дипломате из Босне и Херцеговине имају упитне дипломе, а не мали број њих и упитно знање неког од свјетских језика. То се сматра недопустивим у савременој дипломатској пракси. Због свега тога кандидаткиња Мерима Додик у неколико поглавља свог рада истражује ко су кадрови у дипломатско-конзуларној мрежи Босне и Херцеговине, какве су

њихове политике и каква је посљедица дјеловања тако обликоване дипломатско-конзуларне мреже.

У свом истраживању, кандидаткиња Мерима Додик, наводи да у Босни и Херцеговини још увијек не постоји закон који регулише област иностраних послова. То, кандидаткиња Мерима Додик, уочава као проблем с обзиром да је у глобализованом свијету дипломатско-конзуларна мрежа један од најбитнијих сегмената политике сваке озбиљне државе. Све наведено, закључује у свом раду кандидаткиња Мерима Додик, чини Босну и Херцеговину хибридном државом која није завршила своју политичку транзицију и консолидацију са којом би могла да изгради праксу развијених држава свијета. У томе велики значај има снажна партократизација друштва и државе што се огледа и у дипломатско-конзуларној мрежи Босне и Херцеговине.

СТРУКТУРА ЗАВРШНОГ РАДА

Структуру рада под називом „Улога политичких партија у обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини“, кандидаткиње Мериме Додик чине сљедећа поглавља:

- 1. Увод**
 - 1.1. Предмет истраживања
 - 1.2. Хипотетички оквир рада
 - 1.3. Циљеви истраживања, друштвена и научна оправданост рада
 - 1.4. Методе и технике истраживања
- 2. Друштво и политика у Босни и Херцеговини**
- 3. Политичке партије у Босни и Херцеговини**
- 4. Дипломатско-конзуларна мрежа Босне и Херцеговине**
- 5. Партијско обликовање дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине**
- 6. Партократија, највећи проблем и изазов дипломатско-конзуларне мреже**
- 7. Закључак**
- 8. Литература**

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА ЗАВРШНОГ РАДА

Предмет истраживања мастер рада кандидаткиње Мериме Додик је постојање снажне партократије у процесу обликовања дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине. У раду кандидаткиња Мерима Додик истражује у којој мјери и на који начин политичке партије у Босни и Херцеговини учествују у обликовању кадровске политике и политичких процеса дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине. У свом раду, кандидаткиња Мерима Додик, наводи да теорија и пракса развијених демократија свијета инсистирају на развоју тзв „каријерних дипломата“. То подразумијева системско и одговарајуће образовање будућих дипломата. У развијеним земљама свијета пракса је да кандидати за дипломатско-конзуларну мрежу пролазе различите образовне фазе и приправничке процесе у којима се врши селекција кроз коју остају најбољи кадрови. Критеријуми селекције „каријерних дипломата“ у развијеним земљама свијета су одговарајуће образовање, њихова изврсност и стручност, те посједовање одговарајућих вјештина, али и манира неопходних за озбиљан дипломатски рад.

Политичка пракса у Босни и Херцеговини не прати овај тренд. Она је примарно усмјерена на именовање и промоцију кадрова чије су главне препоруке за дипломатско-конзуларну мрежу њихова лојалност страначком врху. Често су бх дипломате постављане на одређене функције као дио процеса њиховог „награђивања“ за њихов страначки рад. Није ријеткост да су мјеста у дипломатско-конзуларној мрежи начин да се „помире“ различити унутарстраначки интереси и фракције. У овим процесима стручност бх дипломата има другоразредну улогу. То се огледа кроз биографије и дјеловање бх дипломата које кандидаткиња Мерима Додик истражује у раду. Основна теза овог рада је да постоји снажна партократизација дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине, што овај сегмент бх политике чини slabим. Слаба дипломатско-конзуларна мрежа Босне и Херцеговине не може да одговори изазовима међународне политике савременог свијета.

Овај рад истражује различиту праксу обликовања дипломатско-конзуларне мреже појединих земаља поредећи их са Босном и Херцеговином. У земљама развијених западних полиархија та пракса је фокусирана на изградњу дипломатских кадрова, тзв.

каријерних дипломата, при чијем избору се политичке партије, примарно руководе њиховом стручношћу, а мање њиховом страначком припадношћу или лојалношћу. Обрнута је пракса у Босни и Херцеговини.

У раду се наводи да је пракса већине дипломатских служби западних полиархија таква да предност дају оном кадру који се примарно школовао за рад у дипломатско-конзуларној мрежи. Примјер такве праксе је дипломатско-конзуларна мрежа Сједињених Америчких Држава. Амерички Стејт департмент кроз рад и едукацију врши специјализовање дипломата образујући стручњаке разних профила са одговарајућим знањима и могућностима, чије компетенције долазе до изражаја у мултилатералној дипломатији. Велику и озбиљну дипломатску школу и историју има и Руска Федерација, која је један од узорних примјера добро организоване дипломатско-конзуларне мреже. У већини земаља мање развијеног свијета дипломатско-конзуларна мрежа није развијена на исти начин иако међу њима постоје бројни узорни примјери.

Државе са развијеном дипломатско-конзуларном мрежом путем одговарајуће селекције врше пријем кандидата за дипломатско-конзуларну службу. У том процесу за даље усавршавање и рад неопходни су одговарајућа диплома, висок степен знања страних језика и високе комуникацијске способности. Многе земље имају дефинисане старосне границе за своје кандидате. То је случај у Француској, гдје се за даљу обуку и рад примају само кандидати који имају између 23 и 30 година. Тиме се, наводи кандидаткиња Мерима Додик, према дијелу теоретичара, оставља довољно простора да се изгради квалитетан дипломатски кадар. Иако је посљедњих деценија повећан број дипломатских академија и факултета у свијету, кадровску политику у дипломатско-конзуларној мрежи и даље утврђују политичари према својим критеријумима који подразумијевају и логику страначке лојалности. Међутим, то је у развијеним земљама минимално заступљено. У мање развијеним демократијама, то је појава која има посљедице по квалитет њихове дипломатије што се посебно огледа у функционисању земаља у процесу демократске транзиције каквима припада Босна и Херцеговина.

Истраживачко питање које кандидаткиња Мерима Додик поставља у свом раду усмјерено је на објашњење улоге политичких партија у обликовању кадровске политике и политичких процеса дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини, те посљедица овакве политике по Босну и Херцеговину. У већем дијелу рада кандидаткиња

Мерима Додик одговара на ово питање дајући низ примјера партијског кадровирања и праксе дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине.

МЕТОДЕ КОРИШТЕНЕ У ЗАВРШНОМ РАДУ

У мастер раду кандидаткиња Мерима Додик је користила више метода и техника како би истражила задату тему. Кандидаткиња Мерима Додик у раду користи аналитички метод како би рашчланила добру и лошу праксу кадровског и политичког обликовања дипломатско-конзуларне мреже. У том контексту системи који имају јасне иностране политике, политику изградње каријерних дипломата и одговорне и стручне дипломатске елите припадају доброј пракси што показују резултати њихове дипломатско-конзуларне мреже. Супротно томе су партократизоване и политички нејединствене дипломатско-конзуларне мреже, у којима не постоји јасан план обликовања дипломатског кадра, нити јасне државне политике, што их доводи до честих дипломатских неуспјеха. Таква је Босна и Херцеговина. Аналитичка метода је помогла кандидаткињи Мерими Додик да анализом кадровске структуре и политика бх дипломата покаже колико је дипломатско-конзуларна мрежа партократизована.

Помоћу методе дескрипције, кандидаткиња Мерима Додик описује карактер друштва и политичког система Босне и Херцеговине, те њене дипломатско-конзуларне мреже наводећи елементе партократије у њој. Помоћу методе компарације кандидаткиња Мерима Додик пореди дипломатско-конзуларну мрежу земаља развијених дипломатија попут Сједињених Америчких Држава, Француске, Руске федерације и сл. са дипломатско-конзуларном мрежом Босне и Херцеговине. Тиме кандидаткиња Мерима Додик показује примјере добре праксе изградње дипломатско-конзуларне мреже у свијету и недостатке исте у Босни и Херцеговини.

Технике истраживања које је кандидаткиња Мерима Додик користила у свом раду су: прикупљање докумената, објављених извјештаја, уџбеника, научних монографија, научних и стручних радова и новинских чланака на ову тему.

РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ЗАВРШНОГ РАДА

Друштвена оправданост рада кандидаткиње Мериме Додик огледа се у отварању научне и стручне расправе у Босни и Херцеговини о партократизацији дипломатско-конзуларне мреже ове земље. Дипломатија је значајан инструмент политике сваке земље чији је циљ унапређење и заштита државних интереса, остваривање спољнополитичких циљева и од ње се очекује прецизна и одговорна политика. Служба иностраних послова Босне и Херцеговине није довољно развијена да одговори потребама и очекивањима у захтјевним условима савремених међународних односа. Због тога је истраживање и рад на овој теми друштвено оправдан.

Научна оправданост овог рада је у томе што ово истраживање појашњава улогу политичких партија у кадровском обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини и тиме допринеси научном истраживању карактера дјеловања партија унутар партијског система подијељеног и постконфликтног друштва Босне и Херцеговине. Ријеч је о партијском систему за који дио велики дио, у раду кориштених аутора, тврди да има елементе партократије, а доказивање ове тезе на примјеру дипломатско-конзуларне мреже Босне и Херцеговине, дало је научно оправдање овом истраживању.

Кандидаткиња Мерима Додик у раду користи бројне теоретичаре и изворе којима показује да је дипломатија широко подручје политичког дјеловања које обухвата бројна занимљива и актуелна питања интересантна јавности. Она наводи да је савремена дипломатија окренута снажној интеракцији и ширењу круга међународних субјеката који чине динамичан свијет међународних односа.

Развојем информационо-комуникацијске технологије, дипломатија је, наводи Мерима Додик, постала транспарентнија, а дипломатски процеси видљивији ширем кругу људи. Тиме је дипломатија дјелимично изгубила своју карактеристику с почетка развоја дипломатских односа модерног свијета, а то је тајност. Та је нова ситуација подстакла модернизацију и усвајање нових знања у оквиру науке о политици, то јесте у оквиру оног њеног дијела који се тиче међународних односа. Такође је питање модернизације и нове перцепције међународних односа и дипломатије постало једно од централних питања

савмених држава. Поред ових објашњења кандидаткиња Мерима Додик наводи који су то стандарди које дипломатска служба Босне и Херцеговине мора да прати како би се равноправно укључила у међународне односе и процесе. У том контексту кандидаткиња Мерима Додик наводи да је битна изградња каријерних дипломата и њихова специјализација и професионализација.

Кандидаткиња Мерима Додик компарирајући Босну и Херцеговину са другим земљама, уочава да оне континуирано теже унапређењу својих дипломатско-конзуларних мрежа, прихватању нових начела, рјешења и технологија како би усавршиле своју дипломатску активност и побољшале своју међународну позицију. Рад кандидаткиње Мериме Додик истовремено показује да таква пракса не постоји у Босни и Херцеговини.

У Босни и Херцеговини је доминантна улога политичких партија у кадровском и политичком обликовању дипломатско-конзуларне мреже. Тиме је, показује истраживање кандидаткиње Мерима Додик, створено стање у којем се запошљавањем дипломата по партијској основи или другим непрофесионалним критеријима десила деградације ове професије. Овакво стање у Босни и Херцеговини, према истраживањима Мериме Додик, траје од краја грађанског рата (1992-1995), то јесте више од двадесет пет година. У том дугом периоду партократизације дипломатско-конзуларне мреже Босна и Херцеговина није изградила одговарајући дипломатски кадар и праксу, што показују бројне афере, дипломатски гафови и неуспјеси које кандидаткиња Мерима Додик наводи у свом раду. Тиме овај рад даје допринос научном проучавању последица партократизације дипломатско-конзуларне мреже у подијеленим и постконфликтним друштвима каква је Босна и Херцеговина.

ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија сматра да је кандидаткиња Мерима Додик извршила истраживање у складу са пријављеном темом и да њен рад садржи све елементе добро урађеног завршног рада на студијама II циклуса студијског програма Политикологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Комисија сматра да је тема обрађена у складу са прописаним методолошким стандардима израде научних радова II циклуса студија. Истраживање је урађено у складу са постављеним циљевима и као такво задовољава одговарајуће научне критеријуме.

Увидом у рад и осталу приложену документацију и послије извршене провјере оригиналности рада закључујемо да кандидаткиња Мерима Додик испуњава све законске услове за одбрану мастер рада. Због тога Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предлаже да се кандидаткињи Мерими Додик одобри јавна одбрана завршног рада под називом „Улога политичких партија у обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини“.

КОМИСИЈА:

1. проф. др Здравко Злокапа, редовни професор, ужа научна област Политички систем, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник

2. проф. др Ђорђе Вуковић, ванредни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан

3. проф. др Владе Симовић, ванредни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, ментор

Бања Лука, 31.08.2021. године

Број:08/1.726/21

Датум:23.08.2021.

На основу члана 3. Правилника о поступку провјере оригиналности завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци број 02/04-3.2688-4/17 од 28.09.2017. године издаје се

У В Ј Е Р Е Њ Е

Овим се потврђује да је мастер рад кандидаткиње **Мериме Додик** под називом „Улога политичких партија у обликовању дипломатско-конзуларне мреже у Босни и Херцеговини“ провјерен путем званичног софтвера за откривање плагијата дана 01.07.2021. године.

Шеф библиотеке

Нина Кујовић

Продекан за научноистраживачки рад

[Signature]

ДОСТАВЉЕНО:

- Ментору
- А/А